

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny TEST DIAGNOSTYCZNY
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma/Formy arkusza:</i>	MWOP-R0-100, MWOP-R0-200, MWOP-R0-300, MWOP-R0-400.
<i>Termin egzaminu:</i>	16 grudnia 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	17 grudnia 2024 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej ¹	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 3) Zdający charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych [...]. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W tekście wskazano, że jednostka w toku procesu socjalizacji uczy się odgrywania różnorodnych ról społecznych (a w toku socjalizacji pierwotnej liczba tych ról jest ograniczona). Trudno też stwierdzić, że efektem socjalizacji pierwotnej są umiejętności „wchodzenia w złożony proces komunikowania się”.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 2) Zdający wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu [...].

¹ Załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2024, poz. 1019).

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: W tekście jest mowa o internalizacji wartości i norm – ich przejmowaniu od „znaczących innych”. Uwewnętrznienie można traktować jako typ konformizmu – najwyższe stadium zmiany postaw, w którym nie uświadamiamy sobie, skąd te normy czy wartości przejęliśmy.

Typ 2.: W tekście jest mowa o zaspokajaniu potrzeb w społecznie aprobowanej formie, co traktować można jako przejaw konformizmu. W sytuacji formy społecznie nieaprobowanej wkraczają instytucje kontroli społecznej, przez które człowiek zmienia swe postępowanie.

Typ 3.: W tekście jest mowa o odgrywaniu ról społecznych, która to rola społeczna jest określona głównie przez społeczeństwo, choć mamy możliwości jej drobnej modyfikacji. Samo słowo „odgrywanie” wskazuje na konieczność konformizmu.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje [...] współczesne procesy społeczne. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się [...] umiejętnością interpretacji innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 8) Zdający charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy [...]. (SP) V. Nieletni wobec prawa. 2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Plakat wskazuje na niebezpieczeństwo funkcjonowania w tzw. bańce informacyjnej. Odbiorcy mediów społecznościowych zostają „zamknięci” w spersonalizowanym przekazie informacyjnym i tym samym odcięci od innych informacji, odmiennych do ich postrzegania świata. Są izolowani, ograniczani, a algorytmy z tekstu decydują za nich.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].</p>	<p>(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.</p> <p>13) Zdający [...] wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach [...].</p> <p>(SP) V. Nieletni wobec prawa.</p> <p>2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...].</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.</p>	<p>(ZR) II. Różnorodność kulturowa.</p> <p>4) Zdający przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań [...] – wspólność i różnorodność wartości afirmowanych w społeczeństwach europejskich.</p> <p>5) Zdający analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Tekst 1. charakteryzuje społeczeństwo kolektywistyczne, w którym jednostka w silnym stopniu jest podporządkowana grupie. Z wykresu wynika, że im wyższa pozycja na skali, tym społeczeństwo jest bardziej indywidualistyczne, a jednostki w nim są bardziej niezależne.

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) II. Różnorodność kulturowa. 5) Zdający analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 4) Zdający przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań [...] – katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przedstawienie dwóch różnic.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Humanizm a indywidualizm – W indywidualizmie cele jednostki nie są najczęściej – tak jak w humanizmie – prospołeczne, ale są związane z daną jednostką, są osobiste.

Humanizm a kolektywizm – W kolektywizmie podmiotowość jednostki w przeciwieństwie do humanizmu może być zastąpiona podporządkowaniem wspólnoty, trudno o pełną podmiotowość, gdy mamy traktowanie bliskich jako integralnej części własnej osoby.

Zadanie 3.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...] we współczesnym świecie. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także [...] tekstów z zakresu nauk społecznych. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 4) Zdający przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań [...] – katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy. 8) Zdający charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: D. Masłowska mówi o zachowaniach materialistycznych społeczeństwa polskiego, które przedstawia w złym kontekście, co jest zgodne z określeniem z tekstu P. Boskiego, że materializm odbierany jest negatywnie.

Typ 2.: W tekście P. Boskiego – podobnie jak u D. Masłowskiej – zwrócono uwagę na materializację kultury, realnego życia. Humanizm kultury polskiej ma mieć wymiar idealistyczny, ma dotyczyć sfery wartości.

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Obszar zaznaczony kolorem żółtym zamieszkuje Kaszubi, którzy nie są w myśl prawa polskiego mniejszością narodową.

Typ 2.: Obszar w województwie pomorskim wskazuje na gminy, w których jako język pomocniczy wprowadzono język kaszubski / regionalny.

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Prawo do wprowadzenia języka pomocniczego obowiązuje wyłącznie w gminach, w których mniejszość stanowi co najmniej 20% ogółu ludności.

Typ 2.: Część z mniejszości wskazanych w tabeli nie zamieszkuje w zwartych skupiskach, więc ich przedstawiciele nie stanowią odpowiedniego odsetka ludności w danej gminie.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 7) Zdający przedstawia i porównuje różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja / asymilacja, integracja, wielokulturowość) w państwach Europy. 8) Zdający przedstawia [...] różne modele polityki wobec [rdzennych] grup [autochtonicznych].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.</p> <p>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].</p>	<p>(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.</p> <p>7) Zdający przedstawia i porównuje różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja / asymilacja, integracja, wielokulturowość) w państwach Europy.</p> <p>8) Zdający przedstawia [...] różne modele polityki wobec [rdzennych] grup [autochtonicznych].</p> <p>9) Zdający wyjaśnia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migranckich; wykazuje, że rodzaj stosowanej polityki państwa w różnym stopniu i kierunku wpływa na te zjawiska.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.</p> <p>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].</p> <p>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>7) Zdający formułuje hipotezy dotyczące ważnych problemów społecznych.</p>	<p>(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.</p> <p>9) Zdający wyjaśnia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migranckich; wykazuje, że rodzaj stosowanej polityki państwa w różnym stopniu i kierunku wpływa na te zjawiska.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument –

Typ 1.: Brak przymusu asymilacyjnego, państwo przyjazne dla kultury grup mniejszościowych sprzyja akulturacji tych grup do kultury dominującej.

Typ 2.: Akceptowalne dla wszystkich mniejszości zasady życia publicznego są jednak zasadami większościowej grupy etnicznej.

Kontrargument – Uznanie różnorodności kulturowej może prowadzić do swoistej dobrowolnej gettoizacji – do życia w obrębie wyłącznie własnej kultury.

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia procesy społeczne [...] we współczesnym świecie. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie [...] państwowym [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa” [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Proces zdefiniowany w tekście to „proces starzenia się społeczeństwa”, a w tabeli w kategorii „Wiek poprodukcyjny” jest widoczna tendencja wzrostowa, zarówno liczbowo (z 4,889 mln do 8,54 mln), jak i w wartościach procentowych (z 12,9% do 22,3%).

Typ 2.: Proces zdefiniowany w tekście to „proces starzenia się społeczeństwa”, a w tabeli w kategorii „Wiek przedprodukcyjny” jest widoczna tendencja malejąca, zarówno liczbowo (z 11,286 mln do 6,954 mln), jak i w wartościach procentowych (z 29,6% do 18,2%).

Zadanie 6.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...] (ZP) 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia działania państwa w sferze polityki prorodzinnej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 9) Zdający [...] przedstawia główne założenia polityki państwa wobec osób starszych.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wymienienie dwóch działań.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: przyznanie świadczenia 500+ na dziecko

Typ 2.: tzw. wyprawka szkolna

Typ 3.: rozbudowa sieci przedszkoli i żłobków

Typ 4.: darmowe podręczniki w szkołach podstawowych

Typ 5.: emerytura mama 4+

Typ 6.: finansowanie publiczne *in vitro*

Typ 7.: wspieranie powrotów obywateli polskich z emigracji zarobkowej

Typ 8.: zwiększenie środków na repatriację

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 7) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne [...]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 2) Zdający [...] odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje [...].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 11) Zdający wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument –

Typ 1.: Protestujący złamali prawo, ponieważ przebywali w rezydencji prezydenta.

Typ 2.: Protestujący wystąpili w związku z interesem ogólnospołecznym.

Kontrargument –

Protestujący stosowali przemoc – sforsowali kordony policji, podpalili budynek.

Zadanie 8.

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 4) Zdający [...] znajduje w Internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.

Zadanie 8.1. (0–1)**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P

2. F

Zadanie 8.2. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne sformułowanie związku.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Respondenci deklarujący pracę społeczną na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących to na ogół (69%) osoby deklarujące pracę w organizacjach obywatelskich.

Typ 2.: Większość respondentów (67%) deklarujących brak zaangażowania na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących nie deklaruje także pracy w organizacjach obywatelskich.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 6) Zdający porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej. 7) Zdający porównuje założenia myśli socjaldemokratycznej i katolickiej nauki społecznej. 11) Zdający analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: W opisie wskazano co prawda na wolność gospodarczą, ale nie wedle typowej dla klasycznego liberalizmu zasady leseferyzmu.

Typ 2.: Opis zawiera odwołanie do zasad sprawiedliwości społecznej, które nie występowały w klasycznym liberalizmie.

Typ 3.: W opisie stwierdzono, że pozbawiona ograniczeń wolność wyklucza społeczną jedność oraz krzywdzi słabych i bezbronnych, które to hasła są sprzeczne – inaczej niż owa wolność – z klasycznym liberalizmem.

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...].	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 6) Zdający porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 10.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje [...] formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej; przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego [...]. (SP) VII. Społeczność regionalna. 1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo [...] oraz pozostałe województwa.

Zasady oceniania

- 2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- bezpośredniej
- i 3. podlaskim, lubelskim (*kolejność wypełnienia dowolna*)

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego.</p>	<p>(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: W referendum wzięło udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania – 59%.

Typ 2.: W głosowaniu osiągnięto frekwencję określoną w Konstytucji RP jako minimalna, aby wynik był wiążący.

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...].</p>	<p>(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu [...] w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje [...] zależności między nimi.</p> <p>(SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście / dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane [...].</p> <p>(SP) VII. Społeczność regionalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa; przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Przepisy *Kodeksu wyborczego* normują wybór organu wykonawczego, wybieranego bezpośrednio przez obywateli – wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (art. 471). Tekst mówi o odwołaniu organu przez radę. Rada gminy / miasta nie może odwołać wójta / burmistrza / prezydenta miasta, czyli organów władzy samorządowej wybieranych bezpośrednio. Organem, który może być odwołany przez radę (powiatu), jest starosta.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający [...] przedstawia sposób wyboru [...] Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Prezydent Rzeczypospolitej (Polskiej) / Prezydent RP

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – [...] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Wykres dotyczy wyborów do Bundestagu, a tekst mówi o Bundesradzie.

Typ 2.: Bundesrat (organ z tekstu) nie jest wybierany w wyborach powszechnych, a składa się z przedstawicieli rządów krajowych.

Typ 3.: Organ z wykresu to parlament / izba pierwsza parlamentu, a organ opisany w tekście „zbliża się do modelu federalnej izby drugiej”.

Zadanie 12.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...].	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 5) Zdający przedstawia na przykładach poszczególnych państw systemy partyjne w państwach demokratycznych: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji partii.

Zasady oceniania

2 pkt – dwa poprawne uzasadnienia wraz ze sformułowaniem cech charakterystycznych każdego z systemów.

1 pkt – poprawne uzasadnienie wraz ze sformułowaniem cechy charakterystycznej jednego z systemów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

system kooperacji partii –

Typ 1.: System ten oznacza współpracę partii systemowych w rządzeniu państwem, a w RFN po wyborach rządu nie stworzyły (w ramach tzw. wielkiej koalicji) dwa największe, rywalizujące ze sobą ugrupowania, ale zwycięska SPD wraz z dwiema mniejszymi partiami.

Typ 2.: System ten oznacza współpracę partii systemowych w rządzeniu państwem, a w RFN nie wszystkie znaczące partie nieuznawane za asystemowe zostały zaangażowane w stworzenie rządu.

system partii dominującej –

Typ 1.: System ten oznacza, że na skutek wyborów jedno z ugrupowań ma większość miejsc w parlamencie, a w RFN żadne z zaprezentowanych ugrupowań nie ma takiej większości.

Typ 2.: System ten oznacza, że bez partii dominującej nie da się utworzyć rządu w kolejnych wyborach, a w RFN współrządzące od wielu lat ugrupowanie CDU/CSU w wyniku wyborów przedstawionych w tekście zostało odsunięte od władzy.

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający przedstawia organizację pracy Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [–] rodzaje większości [...].

Zasady oceniania

1 pkt – trzy poprawne rozstrzygnięcia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

najniższa z większości kwalifikowanych – nie
 większość bezwzględna – tak
 większość zwykła – tak

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: [...] kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający [...] wymienia kompetencje [...] Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 2) Zdający przedstawia [...] działania Rzecznika Praw Obywatelskich [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przedstawienie warunku.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Zgodnie z *Konstytucją RP* na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich po głosowaniu w Sejmie RP musi wyrazić zgodę Senat RP.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...].</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].</p>	<p>(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – [...] semiprezydencki / parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej). 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy / rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) [...].</p> <p>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych dokończeń zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A, 3

Zadanie 14.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Wiedza i rozumienie. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].</p>	<p>(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.</p>

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch podobieństw i dwóch różnic.

1 pkt – poprawne sformułowanie dwóch podobieństw i różnicy albo poprawne sformułowanie podobieństwa i dwóch różnic, albo poprawne sformułowanie dwóch podobieństw, albo poprawne sformułowanie dwóch różnic, albo poprawne sformułowanie podobieństwa i różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź**Podobieństwa:**

Typ 1.: Inicjatywa ustawodawcza przysługuje prezydentowi i parlamentowi.

Typ 2.: Projekt zmiany konstytucji jest uchwalany oddzielnie przez obydwie izby w identycznym brzmieniu.

Typ 3.: Jeśli zostało przeprowadzone referendum, jego wynik jest wiążący.

Typ 4.: Zmiany w konstytucji nie mogą być podjęte w okresie obowiązywania stanu nadzwyczajnego.

Różnice:

Typ 1.: W Rzeczypospolitej Polskiej referendum jest opcją, a nie podstawową formą zatwierdzenia zmian w konstytucji.

Typ 2.: W Rzeczypospolitej Polskiej nie funkcjonuje procedura zatwierdzania zmian w konstytucji przez połączone izby parlamentu.

Typ 3.: W Rzeczypospolitej Polskiej nie ma ograniczenia zakresu zmian w konstytucji (można zmienić każdy z artykułów).

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...]. 8) Zdający wyjaśnia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego [...] dla systemu ochrony praw człowieka na świecie [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 7) Zdający charakteryzuje [...] organy Organizacji Narodów Zjednoczonych [–] Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Międzynarodowy Trybunał Karny
2. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>1) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...].</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].</p>	<p>(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.</p> <p>8) Zdający wyjaśnia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego [...] dla systemu ochrony praw człowieka na świecie [...].</p> <p>(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>7) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przedstawienie dwóch uwarunkowań.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

– Nie wszystkie państwa świata są stroną Statutu Rzymskiego (który jest podstawą działania organu) i tym samym uznają jurysdykcję tego organu.

– Mowa jest w tekście o braku kooperacji ze strony najsilniejszych państw świata.

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.</p> <p>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.</p> <p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.</p> <p>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>4) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka.</p> <p>6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.</p>	<p>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.</p> <p>9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych.</p> <p>12) Zdający wyjaśnia, jak można korzystać w Rzeczypospolitej Polskiej z dokumentacji gromadzonej w urzędach [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia wraz z przedstawieniem prawidłowych działań.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Burmistrz zaniechał działań, co nie było prawidłowe. Powinien on wydać decyzję administracyjną w tej sprawie, do czego zobowiązywał go art. 16.1. ustawy przytoczonej jako pierwsza, a w tej decyzji uzasadnić, że wniosek nie dotyczy informacji publicznej.

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.</p> <p>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.</p> <p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.</p> <p>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>4) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka.</p> <p>6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.</p>	<p>(ZR) X. Kontrola władzy.</p> <p>8) Zdający wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz.</p> <p>(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa [...] administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.</p> <p>9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia wraz z przedstawieniem prawidłowych działań.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Anna nie powinna składać odwołania, ponieważ przysługuje ono jedynie od decyzji administracyjnej, która nie została wydana. Anna w tej sytuacji powinna złożyć skargę na bezczynność organu administracji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Zadanie 16.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 1) Zdający [...] rozróżnia generacje praw człowieka [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 12) Zdający [...] pisze wniosek o udzielenie informacji publicznej. (SP) IV. Prawa człowieka. 5) Zdający wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego.	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 1) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: [...] Radę Europejską [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rada Europejska

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...].</p> <p>8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].</p>	<p>(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.</p> <p>3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy [...] i kanclerski [...].</p> <p>4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – [...] semiprezydencki / parlamentarno-prezydencki [...].</p> <p>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.</p> <p>1) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: [...] Radę Europejską [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Reprezentacja w Radzie Europejskiej zależy od systemu politycznego – jeśli jest to system, który możemy określić jako parlamentarno-prezydencki czy półprezydencki, to wówczas reprezentuje państwo głowa państwa, a jeśli jest to rodzaj systemu parlamentarno-gabinetowego – szef rządu.

Zadanie 18.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.</p> <p>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...].</p>	<p>(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.</p> <p>18) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska [...].</p> <p>22) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX w.</p> <p>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.</p> <p>11) Zdający przedstawia [...] cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Program PdP nie dawał możliwości korzystania z pomocy wojskowej, którą członkom Sojuszu gwarantuje art. 5. traktatu, ponieważ państwa PdP nie były członkami NATO.

Typ 2.: Członkostwo w NATO gwarantuje pomoc wynikającą z art. 5 traktatu, a program PdP zakładał konsultacje i doradztwo w razie zagrożenia bezpieczeństwa danego państwa.

Zadanie 18.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 22) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX w. (ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 1) Zdający wyjaśnia [...] wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX w. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 11) Zdający przedstawia [...] cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
1 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw albo podanie dwóch poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1999: Polska, 1

2004: Litwa, 3

2009: Chorwacja, 4

Zadanie 19.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 2) Zdający wyjaśnia [...] skutki europeizacji polskiej polityki zagranicznej. 5) Zdający wyjaśnia cele, instrumenty i treści kierunku euroatlantyckiego polskiej polityki zagranicznej [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 8) Zdający [...] przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej. 10) Zdający [...] rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. 11) Zdający przedstawia [...] cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie podobieństwa i różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Podobieństwo – Obie organizacje podnoszą polityczne bezpieczeństwo Polski.

Różnica – W przypadku NATO chodzi o bezpieczeństwo militarne (i cyberbezpieczeństwo), a członkostwo w UE wpływa na bezpieczeństwo gospodarcze / ekonomiczne (i kulturowe).

Zadanie 19.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 2) Zdający przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w. 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; [...] wyjaśnia ich [...] konsekwencje. 22) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX w.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W obliczu agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę Finlandia i Szwecja postanowiły wstąpić do NATO i zostały przyjęte do tej organizacji.

Zadanie 20.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...]. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...].	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokracja. 16) Zdający przedstawia – na wybranych przykładach – różne modele demokracji [...]. (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 10) Zdający analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie. (ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 8) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Tekst 1. dotyczy aksamitnego rozvodu, a tekst 2. – aksamitnej rewolucji.

Typ 2.: Wydarzenia opisane w tekście 1. (powstanie Czech i Słowacji / rozpad Czechosłowacji) miały miejsce później niż w 1989 roku, którego dotyczy tekst 2.

Typ 3.: Wydarzenia opisane w tekście 2. (aksamitna rewolucja) miały miejsce wcześniej niż w 1993 roku, gdy Czechy i Słowacja stały się odrębnymi państwami.

Zadanie 20.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 10) Zdający analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie. (ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 8) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego [...]. 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Zasady oceniania

- 2 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.
 1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu albo sformułowanie poprawnego kontrargumentu.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – Rozpad FRJ (tzw. Nowej Jugosławii) nastąpił w 1. dekadzie XXI wieku na drodze procesu pokojowego – najpierw zmieniono ustrój na konfederacyjny (Serbia i Czarnogóra), a następnie w 2006 r. Czarnogóra proklamowała niepodległość.

Kontrargument – Rozpad SFRJ (Jugosławii) z pierwszej połowy lat. 90 oznaczał wojny między siłami centrum (utożsamianymi z Serbią) a republikami ogłaszającymi niepodległość, np. Chorwacją oraz Bośnią i Hercegowiną.

Zadanie 21. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] oraz interpretacji innych źródeł [...]. III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. (ZR) 6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw. (ZP) 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.</p>	<p>(ZR) X. Kontrola władzy. 6) Zdający przedstawia zasady organizacji i funkcjonowania władzy sądowniczej. (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne. 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne [...] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego [...], w tym pozew w takiej sprawie.</p>

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Kategorie elementów składowych:

- 1) dane stron, nazwa i adres sądu, nazwa wydziału sądu oraz wartość przedmiotu sporu;
- 2) nazwy stron, nazwa pisma i sformułowanie żądania.

* Właściwa konstrukcja w przypadku tego zadania – właściwe rozplanowanie pisma wraz z datą.

Przykładowa odpowiedź

Białystok, 10 maja 2022 r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku
ul. Mickiewicza 103, 15-950 Białystok
Wydział Cywilny

Powód:

Ryszard Rabacki
ul. gen. Andersa 99/88, 15-113 Białystok

Pozwany:

Walenty Watlicki
ul. gen. Okulickiego 88/99, 15-690 Białystok

Wartość przedmiotu sporu: 7 500, 00 zł

POZEW O ZAPŁATĘ

Wnoszę o:

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 7500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty: 2500 zł od 4 stycznia 2022 r. do dnia zapłaty, 2500 zł od 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty i 2500 zł od 4 marca 2022 r. do dnia zapłaty;
- przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda;
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

Zadanie 22. (0–7)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 2) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...]. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (ZR) 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie. (ZR) 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym. (ZP) 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne [...]. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].</p>	<p>(ZR) X. Kontrola władzy. 4) Zdający [...] przedstawia procedury, które służą opozycji do kontroli działań rządu. 11) Zdający charakteryzuje przedmiot i zakres odpowiedzialności konstytucyjnej; przedstawia procedury egzekwowania tej odpowiedzialności w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający [...] wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 6) Zdający [...] przedstawia procedury powoływania i odwoływania Rady Ministrów, używając określeń: [...] konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja. 11) Zdający przedstawia kompetencje [...] Trybunału Stanu [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wywodu, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) przedstawienie odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP oraz odpowiedzialności konstytucyjnej prezesa i członków Rady Ministrów RP;
- 2) przedstawienie solidarnej odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów RP – instytucje konstruktywnego wotum nieufności oraz wotum zaufania;
- 3) przedstawienie indywidualnej odpowiedzialności politycznej ministrów – przed Sejmem RP i premierem; wyjaśnienie, że Prezydent RP nie ponosi odpowiedzialności politycznej (kontrasygna).

Przykładowa odpowiedź

W Polsce egzekutywę na szczeblu centralnym tworzą Prezydent RP oraz Rada Ministrów RP z premierem na czele. Samo brzmienie tematu wskazuje, że mamy dwa rodzaje odpowiedzialności: polityczną oraz prawną (zwaną też konstytucyjną).

W naszym systemie głowa państwa nie ponosi odpowiedzialności politycznej, a wyłącznie – prawną. Ten brak odpowiedzialności politycznej jest możliwy z uwagi na wskazaną w tekście 1. instytucję kontrasygnaty – podpisując akt prawny wydany przez głowę państwa, premier bierze na siebie za tę czynność odpowiedzialność przed Sejmem RP.

Z kolei o odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP decydować ma Zgromadzenie Narodowe większością 2/3 ustawowej liczby członków. Do tej pory nie było próby postawienia głowy państwa przed Trybunałem Stanu. W przypadku członków Rady Ministrów o postawieniu przez Trybunałem Stanu decyduje Sejm RP większością 3/5 ustawowej liczby posłów. Zatem w obu przypadkach decyduje większość kwalifikowana izby pierwszej bądź obu izb. Sytuację pociągnięcia do takiej odpowiedzialności trudno zatem sobie wyobrazić – może ona mieć miejsce, gdy znacząco zmieni się układ polityczny w parlamencie (tak było przy wniosku o Trybunał Stanu dla ministra E. Wąsacza, choć ta sprawa została umorzona).

Rząd solidarnie jest odpowiedzialny przed Sejmem RP, ale mamy tu wprowadzoną konstytucją z 1997 r. instytucję konstruktywnego wotum nieufności – instytucję, o której mowa w tekście 2. Zatem do wniosku o odwołanie rządu (złożonego przez co najmniej 15% posłów) należy załączyć kandydaturę nowego premiera. Aby taki wniosek przeszedł, musiałaby się za nim opowiedzieć większość ustawowej liczby posłów. Do tej pory nie odwołano w ten sposób żadnego rządu, co wskazuje na trudność znalezienia koalicji pozytywnej nawet w przypadku chęci odwołania rządów mniejszościowych. Taki wniosek może posłużyć opozycji do prezentacji własnego programu w kontekście krytyki działań rządu. Kilukrotnie zaś rządy powołane przez Prezydenta RP nie uzyskiwały wotum zaufania w Sejmie RP – ostatni raz miało to miejsce w 2023 r. w przypadku 3. rządu M. Morawieckiego.

Mamy też indywidualną odpowiedzialność polityczną ministrów, przy tym na ogół do odwołania ministrów dochodzi z inicjatywy premiera – tak w Polsce przeprowadza się tzw. rekonstrukcje rządu. W przypadku odpowiedzialności parlamentarnej członków rządu istnieje instytucja wotum nieufności – minister jest odwoływany, jeśli za takim wnioskiem (który może złożyć min. 10% posłów) opowie się większość ustawowej liczby posłów. Zatem w sytuacji rządu większościowego takie wnioski nie uzyskują poparcia większości sejmowej, a można traktować je jako próby pokazania przez opozycję, że jej zdaniem mamy problemy w danym dziale administracji rządowej.

Normy prawne umożliwiają pociągnięcie do odpowiedzialności członków egzekutywy, jednak typ systemu powoduje, że trudno o taką odpowiedzialność (polityczną, a tym bardziej prawną) bez zgody koalicji rządzącej czy premiera. Rządy zatem ustępują najczęściej albo w rezultacie wyników wyborów parlamentarnych, albo w wyniku decyzji sił współtworzących Radę Ministrów RP.